

Golfbaan "Het Rijk van Nijmegen BV"

Landschapsvisie noordelijke uitbreiding

1. INLEIDING	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Ligging en begrenzing	3
1.3. Typering plangebied	4
1.4. Doelstelling en status landschapsvisie	4
1.5. Opbouw nota landschapsvisie	5
2. PLAN.....	7
2.1. Doelstellingen en uitgangspunten	7
2.2. Lay-out.....	8
3. KARAKTERISTIEK VAN HET LANDSCHAP.....	9
3.1. Abiotiek	9
3.2. Antropogene invloeden.....	11
3.3. Ecologie	15
3.4. Conclusies	18
4. BELEID	21
4.1. (Inter-)Nationaal.....	21
4.2. Provincie	24
4.3. Gemeente	27
5. LANDSCHAPSVISIE	30
5.1. Holes.....	31
5.2. Voorzieningen	32
5.3. Reliëf	32
5.4. Bestaande landschapselementen	33
5.5. Vegetatiepatroon	34
5.6. Omgeving voor de das.....	34
5.7. Beplantingssortiment.....	35
5.8. Relatie golfbaan tot	36

Bijlagekaart: Inrichtingsplan schaal 1:2000

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

Bestaande 36 holesbaan

De golfsport in Nederland vertoont al jaren een sterk groeiende tendens; het aantal leden wordt elk jaar groter, de wachtlijsten langer en ook het aantal banen neemt nog steeds toe. De golfbaan "Het Rijk van Nijmegen BV" te Groesbeek heeft deze tendens de laatste jaren van nabij meegemaakt. Ook deze baan zag het aantal leden door de jaren heen toenemen en heeft na de aanleg al meerdere uitbreidingen ondergaan. Ook op dit moment kan de accommodatie niet meer volledig voldoen aan de vraag en wordt een uitbreiding met 9 holes voorbereid. De gemeente Groesbeek staat in beginsel positief tegenover het initiatief en zal, indien een zorgvuldige planologische onderbouwing plaatsvindt, medewerking willen verlenen aan de realisering.

Een belangrijk onderdeel van deze planologische onderbouwing is een landschapsplan, waarmee wordt aangetoond, dat een optimale landschappelijke inpassing mogelijk is. Voorliggende nota en de bijbehorende kaartbijlage vormen tezamen dit landschapsplan.

1.2. Ligging en begrenzing

Het gebied waar de uitbreiding van de golfbaan gesitueerd wordt, ligt globaal aan de noordoostzijde van de bestaande golfbaan. Het gebied wordt aan de zuidwestzijde en zuidzijde begrensd door de bestaande golfbaan. De noordwestzijde en de noordzijde worden begrensd door bos- en natuurgebieden. De oostgrens wordt gevormd door de Zevenheuvelenweg. Het beoogd plangebied wordt in oost-westrichting doorsneden door de Derdebaan. Ook in het uiterst noordelijke deel wordt het terrein in oost-westrichting doorsneden door een onverhard pad.

Fragment topografische kaart, met in de rode cirkel het plangebied

1.3. Typering plangebied

Het gebied vertoont een zachtglooiende karakteristiek en maakt deel uit van het gevarieerde stuwwallenlandschap rond Groesbeek. De hoogteverschillen tussen het hoogste en laagste deel bedraagt zo'n 25 meter. Ter hoogte van de Canadese begraafplaats ligt het hoogste deel, terwijl het terrein zowel in noordelijke als in zuidelijke richting sterk afhelt.

Panorama noordelijk van Derdebaan

Het gaat om een aantal graslandpercelen welke relatief intensief landbouwkundig gebruikt worden. De ruimtelijke verschijningsvorm van het landschap is hier relatief open. Wel is sprake van een duidelijke begrenzing door bosranden en andere beplantingselementen, zoals lanen en houtsingels. De bebouwingsdichtheid binnen het plangebied is laag.

Panorama zuidelijk van Derdebaan

1.4. Doelstelling en status landschapsvisie

Het landschapsplan heeft tot doel het creëren en legitimeren van een optimaal ruimtelijk model voor de uitbreiding van de golfbaan. Dit model wordt opgesteld op basis van een analyse van het plangebied en omgeving en moet een goede inpassing in het bestaande waardevolle landschap opleveren.

De betekenis en status van dit landschapsplan zijn meervoudig:

- Ruimtelijke inrichting;
Het landschapsplan doet een voorstel voor een ruimtelijke inrichting, die niet alleen golftechnisch functioneel is, maar die ook op de juiste wijze inspeelt en gebruik maakt van de eigenschappen van het landschap ter plaatse.
- Aanleg en beheer;

Het plan doet aanbevelingen voor toepassing van passende beplantingssortimenten en werkzaamheden in het kader van het beheer.

- Planologische onderbouwing;
Het plan draagt bij aan de onderbouwing van het initiatief, zodat een bestemmingsplan- of anticipatieprocedure kansrijk kan worden doorlopen.
- Flora en faunawet;
Het plan biedt inzicht in de kwetsbare natuurwaarden en doet aanbevelingen voor een realisatiemethode, die deze waarden zoveel mogelijk ontziet.
- MER-plicht;
Om een correct onderzoek te doen in het kader van de MER-plicht, welke hier aan de orde is, dient een zo volledig mogelijk beeld te bestaan van de landschappelijke aspecten en de effecten, die zouden kunnen optreden n.a.v. het initiatief.

1.5. Opbouw nota landschapsvisie

Na een inleidend hoofdstuk over de aanleiding voor een landschapsplan, de ligging van het plangebied, de doelstellingen en een gebiedstypering, is de nota als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 geeft inzicht in het initiatiefplan; een voorstel voor een golftechnische lay-out, onderbouwd met een aantal ontwerpuitgangspunten;
- Hoofdstuk 3 gaat in op de karakteristieken, de waarden en kwetsbaarheden van het plangebied en de ruimere omgeving;
- Hoofdstuk 4 geeft de beleidskaders van de verschillende overheden aan, waaraan het plan zal worden getoetst;
- Hoofdstuk 5 beschrijft de feitelijke landschapsvisie, welke uitmondt in een concreet ruimtelijk model, die als bijlagekaart is toegevoegd.

2. PLAN

De directie van Golfbaan "Het Rijk van Nijmegen BV" heeft het voornemen om de bestaande baan in noordelijke richting uit te breiden met 9 holes. Hieronder wordt inzicht gegeven in de wijze waarop de golfbaandirectie deze uitbreiding gestalte wil geven en welke uitgangspunten daarbij zijn gehanteerd.

2.1. Doelstellingen en uitgangspunten

De centrale doelstelling en ambitie die de initiatiefnemer hanteert bij de uitbreiding van de golfbaan luidt als volgt:

"het zodanig inpassen van de golfbaan in het waardevolle en voor Nederland tamelijk bijzondere stuwwallandschap, dat de baan integraal onderdeel gaat uitmaken van de landschappelijke context".

Als uitgangspunt wordt dus genomen de verweving van de baan met het omringend landschappelijk gegeven. De gebruiker van de baan moet zich daarbij in het landschap wanen en niet binnen een afgeschermd en verzelfstandigd "parkmilieu". Daarbij geldt andersom natuurlijk ook, dat de golfbaan zich als een vanzelfsprekend element presenteert in de landschappelijke context en geen dissonant vormt.

Bij de ontwikkeling van het golfbaanconcept hebben de volgende ontwerpuitgangspunten een rol gespeeld:

Golfsport-technisch

- De bestaande en op hoofdlijnen te handhaven geomorfologie legt een bepaalde speelrichting op;
- De routing langs de holes is daarmee ook bepaald;
- Een gebalanceerde verdeling van par's over de verschillende delen van de baan (telkens 36 par voor elke 9-holes);
- Slagrichting altijd naar binnen richten ter voorkoming van gevaarlijke situaties op aangrenzende terreinen en paden;
- Uitbreiding mag slechts leiden tot beperkte ingreep in bestaande baan;
- Mogelijkheden tot infiltratie optimaliseren;
- Mogelijkheden bieden tot het bufferen van opgepompt grondwater (aanleg bekken van 1.000 - 1.400 m³);

Ruimtelijk

- Verwijzingen naar historische gegevens opnemen in ruimtelijk plan (bijv. oude oprijlaan villa Rhaetia);
- Inpassing villa Koekoek en bescherming woonmilieu (afscherming en uitzicht);
- Realiseren van een adequate afscherming van de baan t.o.v. erebegraafplaats;
- Rekening houden met de milieubelemmering door de agrarische hindercirkel rond het bedrijf Derdebaan nr. 12 (100 m.)

2.2. Lay-out

Door Alan Rijks BV Golf Course Architect is een basis lay-out ontwikkeld, die optimaal inspelt op de golftechnische eisen. Deze schets vormde het uitgangspunt voor het op te stellen landschapsplan, dat de baan ook in ruimtelijk opzicht optimaal verankert in haar omgeving. Bijgaand kaartbeeld toont de golftechnische lay-out van de uitbreiding.

Golftechnische lay-out

3. KARAKTERISTIEK VAN HET LANDSCHAP

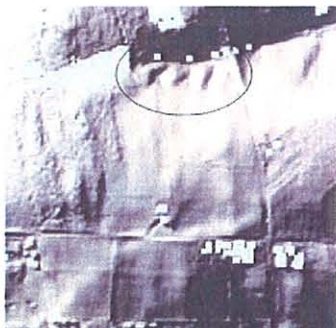
3.1. Abiotiek

Geologie

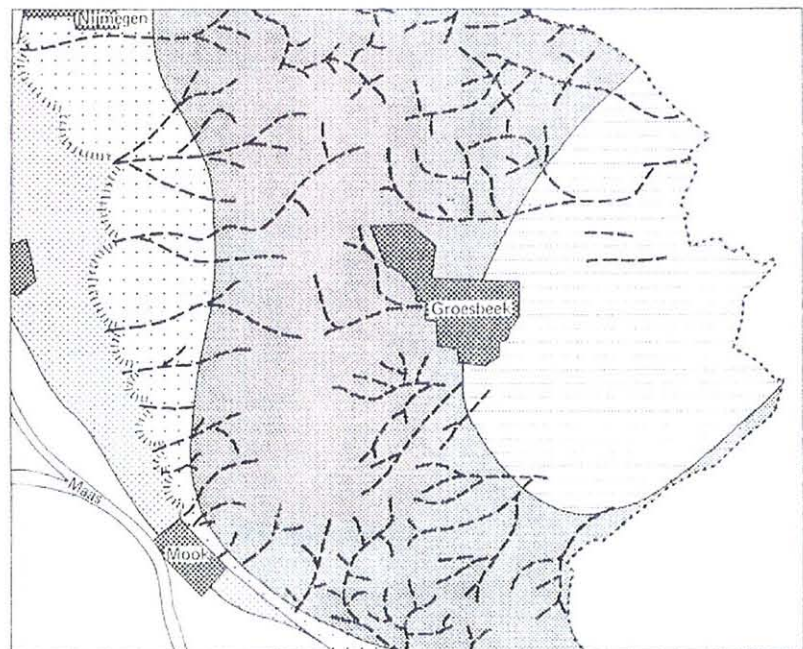
Het plangebied ligt, evenals de huidige golfbaan, geheel binnen de geologisch-geografische eenheid "stuwwal van Nijmegen". De stuwwal is tijdens het Midden-Pleistoceen ontstaan door opstuwing door het landijs van, eerder door de Rijn afgezette, grove grindhoudende zanden. Dit vond plaats tijdens de voorlaatste ijstijd; het Saalien. De stuwende ijslob heeft het brede dal tussen de Nijmeegse heuvels en het Reichswald doen ontstaan. Men noemt zo'n dal een glaciaal tongbekken. Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien, heeft het landijs Nederland niet bereikt. Wel ontstond hier een poolwoestijn, geteisterd door sneeuwstormen, waarbij de ondergrond permanent bevroren was. Op deze harde ondoorlatende laag verzamelde zich in navolgende warmere perioden het sneeuwsmeltwater, dat vervolgens naar de lagere terreindelen stroomde. Dit water heeft in de hellingen van de stuwwal diepe dalen uitgeslepen, welke nu nog als zgn. droogdalen te vinden zijn. De Siep is een duidelijk voorbeeld van zo'n droogdal. Ook is een aantal steilranden aanwezig; deze zijn o.m. te vinden langs de Derdebaan en de Zevenheuvelenweg. Het meest noordelijk deel van de geplande uitbreiding omvat een bijzonder, samengesteld droogdal.

Droogdal omgeving Siep

Reliëffoto van het plangebied met omcirkeld het samengestelde droogdal.

0 1 2 km

Fragment geologische kaart bron: Stiboka

Sterk glooiend landschap

Hoogtelijnen patroon

Reliëf

Het plangebied ligt aan weerszijden van de Derdebaan en kent een voornamelijk op het zuiden gerichte expositie. De Derdebaan kent een verloop vanaf ca. 84 meter +NAP (omg. Postweg) tot ca. 80 meter +NAP (omg. Zevenheuvelenweg). Het zuidelijk ervan gelegen gebied loopt in zuidoostelijke richting weg naar een peil van ca. 63 meter +NAP. Het terrein noordelijk van de Derdebaan loopt verder op naar een peil van uiteindelijk ca. 88 meter +NAP en daalt daarna in noordoostelijke richting weer sterk af naar 74 meter +NAP aan de Zevenheuvelenweg nabij De Hel.

Juist westelijk van het hoogste terreindeel ligt buiten het plangebied een hogere kop met een hoogte van 89,9 m +NAP. De rug in het plangebied loopt vanaf deze kop, vrijwel haaks over de Zevenheuvelenweg, naar de Erebegraafplaats, welke zo als het ware op een vooruitgeschoven balkon is gesitueerd.

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat voor een belangrijk deel uit Holtpodzolgronden (grof zand) met grind ondieper dan 40 cm. beginnend (Zb30g). In het uiterste noordoosten en zuidoosten bestaat de bodem in de laagste delen van het plangebied uit Vorstvaaggrond (grof zand), eveneens vermengd met grind (Ld5g), dat hoog aan de oppervlakte ligt (tussen 40 en 120 cm beginnend).

Fragment bodemkaart

Waterbuffer in de vorm van een vijverpartij

Waterhuishouding

De stuwwal en haar hellingen zijn zeer droog; binnen het plangebied is sprake van grondwatertrap VII met de aantekening, dat het hier om een zeer droge variant gaat. Het grondwater komt binnen deze klasse in principe nooit hoger dan tot op 140 cm diepte. In dit geval ligt de grondwaterspiegel echter veelal op meer dan 20 meter diepte en is dan ook niet bereikbaar voor de vegetatie.

Oppervlaktewater komt in het plangebied (uitbreiding) nergens voor.

Op de bestaande golfbaan, oostelijk van het clubhuis, ontspringt een beekloopje aan de voet van een hellingbos, welke haar weg zoekt via het droogdal langs de Siep. Elders, even ten westen van Huize Rhaetia is een kunstmatig bekken aangelegd, waarin diep grondwater wordt gebufferd ten behoeve van de beregeningsinstallatie.

Oppervlaktewater komt in het plangebied zelf nergens voor.

3.2. Antropogene invloeden

Occupatie

Het gehele gebied is tot ver in de middeleeuwen bebost geweest. De namen Reichswald (vroeger Overwald of Hoge Wald) en Nederrijk (vroeger Het Nederrijksche Wald) wijzen op het vroeger behoren van Mook en Groesbeek tot het koningsgoed. Overigens zijn ook sporen van bewoning gevonden die teruggaan tot de IJzertijd. De bebossing is niet altijd constant in oppervlakte geweest: vooral het Nederrijksche Wald is na in oppervlakte afgenomen te zijn (door houtverkoop door de Gelderse hertogen in de 15^e eeuw), na 1700 weer in oppervlakte toegenomen.

De landschapsopbouw houdt in de 18^e eeuw nauw verband met het agrarisch grondgebruik. Er is sprake van een esdorpenlandschap met akkers rond de bebouwingskernen (Groesbeek, Wyler, Grafwegen) en heidevelden op de stuwwal ten westen van Groesbeek en in het lagere, vlakkere gebied. Het gangbare landbouwsysteem op deze gronden betrof destijds het potstalsysteem, waarbij de mest van schapen vermengd met heideplaggen op de bouwlanden gebracht werd.

Een topografische kaart uit het midden van de 19e eeuw toont aan dat het golfbaangebied en ruime omgeving nog als bos werd gekarteerd. De Nijmeegse Baan, de Derdebaan en de Siep zijn nog niet meer dan onverharde bospaden en of heibanen. Ook de Zevenheuvelenweg volgt dan nog haar historische gestrekte tracé en is niet meer dan een onverharde baan.

Eerst in de 20e eeuw kan met behulp van kunstmest de schrale bodem van de stuwwal geschikt gemaakt worden voor landbouwkundig gebruik. Het bos wordt gekapt en maakt plaats voor een mozaïek van akkers, houtwallen en geriefhoutperceeltjes, gevat in een - voordien onzichtbaar - glooiend landschapsbeeld.

Historische kaart 1850

Historische kaart 1887

Topografische kaart 2004

Golfbaan volkomen opgenomen in het landschap

Ontwikkelingen van de laatste decennia zijn vooral de toename van de bebouwingsdichtheid, de verkeersdrukte en de verder afname van het aantal landschapselementen. De toenemende landbouwkundige gebruiksintensiteit, welke leidde tot deze schaalvergroting, had tevens een sterke verarming van de botanische rijkdom tot gevolg.

Vanzelfsprekend legde de aanleg van de golfbaan weer een nieuwe betekenislaag over het bestaande landschapsbeeld. Hierbij werd overigens uitsluitend gebruik gemaakt van de agrarisch gebruikte percelen en bleven de natuurlijke componenten (hellingbos, bronbos, hakhoutopstanden en de beekloop) volledig intact.

Ontsluiting

Het ontsluitingspatroon op de vanouds beboste stuwwalgronden, betrof vnl. een groot aantal kaarsrechte, aanvankelijk onverharde banen, zoals de Derdebaan, de Postweg, de Siep, ed. Sommige banen kregen in de loop van de negentiende en twintigste eeuw meer betekenis, mede door de opkomst van het gemotoriseerde verkeer en werden verhard, verbreed en geschikt gemaakt voor het steeds drukker en sneller wordende verkeer. De Nijmeegse Baan, maar ook de Zevenheuvelenweg zijn hier sprekende voorbeelden van.

De aanleg van de golfbaan heeft geleid tot het opheffen van enkele van deze lange rechte paden; m.n. die paden, die niet op de wegenlegger voorkwamen en die dus geen openbaar karakter hadden, werden opgenomen in de lay-out van de terreininrichting.

Soms echter bleven deze paden (deels) in stand en behielden zo hun betekenis als interne verbinding.

Het plangebied ligt aan weerszijden van de Derdebaan, die als openbare weg uiteraard in stand moet worden gehouden. In het uiterste noorden van het plangebied ligt nog een onbetekenend onverhard pad, dat vanuit het bosgebied een verbinding legt met het laaggelegen gebied de Hel, oostelijk van de Zevenheuvelenweg.

Hoewel het pad in functioneel opzicht weinig betekenis heeft, behoort ze wel tot het kenmerkende rastervormige patroon van lange lijnen, dat zo karakteristiek is voor dit golvende landschap.

Bebouwingsbeeld Siep

Bebouwing clubhuis

Bebouwing met landelijk karakter

Villa Rhaetia...

...half verscholen in het bos

Nederzetting

De bebouwing die in de omgeving van het plangebied voorkomt, is steevast verankerd aan het rastervormig ontsluitingspatroon. De enige uitzondering hierop wordt gevormd door de Canadese erebegraafplaats, waarvan de lay-out en bebouwingsopzet vooral is bepaald door het reliëf en minder door het raster. Langs de Derdebaan komen, naast een enkele in hout opgetrokken burgerwoning (Villa Koekoek) enkele agrarische bedrijven voor. Achter de villa Koekoek ligt een schuur waarin op beperkte schaal industriële activiteiten (jachtbouw) plaatsvinden. Verder is sprake van de solitair gelegen bebouwingsclusters van Huize Rhaetia en het clubhuis, gelegen op de golfbaan en enkele bebouwingslinten langs Siep en het voormalige deel van de Zevenheuvelenweg, dat nu ook Siep wordt genoemd.

Verkaveling

Zo extensief en grootschalig als het ontsluitingsraster, is ook het verkavelingspatroon opgezet. Hieruit is tevens de oorspronkelijke, geringe betekenis van deze eertijds beboste stuwwalgronden af te leiden. Grote percelen, eveneens in rastervormig verband, maakten een zeker landbouwkundig gebruik mogelijk. De productieomstandigheden waren niet optimaal; de gronden waren droogtegevoelig en arm aan voedingsstoffen. Ook dit aspect verklaart de grootschalige verkavelingsvorm: deze gronden waren uitsluitend rendabel te maken in grotere eenheden, waardoor vanouds noodgedwongen een relatief lage grondprijs gold.

Cultuurhistorische waarden

In de Standaard Archeologische Inventarisatie van het ROB wordt onderscheid gemaakt naar beschermde monumenten, meldingsgebieden en attentiegebieden.

Villa Rhaetia is aangewezen als gemeentelijk monument. De villa is in Zwitserse chaletstijl ontworpen en aan het eind van de 19^e eeuw gebouwd (1889). Afgezien van enkele ondergeschikte wijzigingen bevindt het pand zich nog in oorspronkelijke staat. Overige monumenten of monumentale waarden komen in of rond het plangebied niet voor.

Meldingsgebieden hebben nog niet de status van beschermd monument maar zijn dusdanig belangrijk dat naar een ongestoord behoud van de archeologische sporen gestreefd moet worden. Het betreft sporen van bewoning uit de IJzertijd o.m. op de hellingen tussen de kern Groesbeek en de golfbaan (De Siep/De Kamp). Voor het plangebied heeft deze aanwijzing echter geen consequenties.

Van attentiegebieden wordt verwacht dat zich op deze terreinen archeologische sporen zullen bevinden. In de nabijheid van het plangebied komen deze gebieden niet voor.

Rundveebedrijf nr. 10

Varkenshouderij nr. 12

Villa Koekoek

Schuur Amev

Canadese erebegraafplaats

Bodemgebruik

De gronden in en rond het plangebied zijn op dit moment voornamelijk in gebruik als grasland. Aan de oostzijde van de Zevenheuvelenweg komt ook bouwland voor; snijmaïs is daarbij het belangrijkste gewas.

In de nabijheid van het plangebied liggen enkele agrarische bedrijven, waaronder:

- Derdebaan 12 varkenshouderij; straal hindercirkel 100 meter;
- Derdebaan 10 veehouderij; straal hindercirkel 163 meter; (deze laatste zal worden uitgekocht)

Andere bebouwingselementen zijn:

- Derdebaan 11 Villa Koekoek; een burgerwoning, waarachter:
- Schuur van AMEV, waarin reparaties aan boten plaatsvinden

De Canadese erebegraafplaats aan de oostzijde van de Zevenheuvelenweg kent een bijzondere ligging in de geomorfologie en is door een specifieke groenstructuur ruimtelijk sterk verankerd in het landschap. Distantie tot de verkeersroute, ruimtelijke bepaling van het domein, serene rust en een idyllisch uitzicht over het glooiende Nederrijk geven deze plek een bijzondere waarde.

Grote delen van de stuwwal zijn bebost; het betreft hier afwisselend naaldhout en loofhout.

Het gevarieerde gebied is door een aantrekkelijk landschap en de aanwezigheid van een aantal fiets-, wandel- en ruiterroutes uitermate geschikt voor diverse vormen van routegebonden recreatie.

3.3. Ecologie

Vegetatie

Bosmilieu noord van Derde Baan

De bossen op de stuwwal bestaan voornamelijk uit naaldhout en loofhout; het gaat om niet-grondwaterafhankelijke, verzurings- en vermistingsgevoelige vegetaties. De potentieel natuurlijke vegetatie (PNV) bestaat hier uit het Eiken-Berkenbos.

Plaatselijk komen adelaarsvaren, pijpestrootje en struikheide voor. Kenmerkend voor dergelijke droge bossen op zandgrond is de verbraming, een gevolg van nutriëntenrijke zure depositie.

Graslanden

Het agrarisch gebied bestaat uit overwegend soortenarme cultuurgronden; afwisselend bouw- en graslandpercelen. Binnen het plangebied echter is uitsluitend sprake van graslanden; intensief begraasde graslanden met een zeer beperkte botanische waarde.

Op bermen en steilranden en drogere taluds, langs onverharde wegen en in overhoekjes komen grazige begroeiingen voor welke overwegend tot het Glanshaververbond gerekend kunnen worden.

Op droge, zandige en relatief voedselarme standplaatsen (o.m. steilranden) komen overgangen voor naar de doorgaans tot de St. Janskruid-associatie behorende droge graslanden.

Op het golfbaanterrein zelf heeft zich inmiddels een rijkere levensgemeenschap ontwikkeld, dan doorgaans in agrarische gebieden het geval is. Dit mede door de aanleg van hagen, houtsingels en andere lijnvormige beplantingen. Zo is een samenhangend netwerk van verbindende landschapselementen ontstaan, dat optimaal aansluit op de grotere boscomplexen in de omgeving.

Eiken-Berkenbos

Het landgoedbos rond Huize Rhaetia behoort in principe tot de rijkere Eiken-Berkenbossen en wordt bepaald door soorten als zomereik, wintereik, beuk, haagbeuk, ruwe berk, lijsterbes, vuilboom en hulst. Daarnaast komen plaatselijk voor tamme kastanje, acacia, en esdoorn. In de kruidlaag komen voor kamperfoelie, valse salie, bochtige smele, witbol, schaduwgras, klimop, stekelvaren, adelaarsvaren lelietjes van dalen en plaatselijk dalkruid.

Het bos dat zich op de westhelling achter het clubhuis heeft ontwikkeld vertoont in principe een vergelijkbaar beeld, maar krijgt in de lagere delen het karakter van een bronbos. Waar het grondwater aan de oppervlakte komt en langs het bronbeekje heeft zich een water- en vochtminnende vegetatie ontwikkeld. In de boomlaag komen, naast zomereik en vuilboom, zwarte els en waterwilg voor. De kruidenvegetatie wordt bepaald door mannagrass, kruipende boterbloem, wederik, harig wilgeroosje, pitrus, bitterzoet, haagwinde, kleefkruid, terwijl in het beekje sterrekroos voorkomt.

Binnen het plangebied zijn o.m. aangetroffen gele ganzenbloem, wintereik, valse salie, brede wespenorchis en bosereprijs; het gaat in beide laatste gevallen om wettelijk beschermde soorten.

Fauna

Amfibieën en reptielen

Van de amfibieën neemt vooral de alpenwatersalamander in Groesbeek een bijzondere plaats in. Deze soort bevindt zich hier aan de rand van zijn verspreidingsgebied en komt ten noorden van de stuwwal in Gelderland niet meer voor. De soort wordt vooral aangetroffen op en langs de hogere bosrijke delen.

Van de overige salamandersoorten komen de kamsalamander (alleen in het Zwaantje) en de kleine watersalamander in kleinere dan landelijk gemiddelde aantallen voor. De heikikker is in Groesbeek een zeer zeldzame verschijning. De pad en de bruine kikker komen in Groesbeek algemeen voor.

Zowel de hazelworm als de zandhagedis komen in Groesbeek in grote aantallen voor. Beide worden vooral op de stuwwal aangetroffen. Dit laatste geldt ook voor de gladde slang.

De levendbarende hagedis is in Groesbeek zeldzaam.

Op de bestaande golfbaanterreinen zijn waarnemingen gedaan van groene kikker, zandhagedis en hazelworm. Beide laatste zijn soorten van de rode lijst.

Binnen het plangebied komen in elk geval voor bruine kikker en gewone pad.

Vogels

Voor het stuwwalgebied specifieke broedvogels zijn de appelvink, de boomklever, de bosuil, de buizerd, de fluitier, de havik, de kleine bonte specht, de sperwer en de ransuil. Dit zijn soorten die karakteristiek zijn voor naald- en loofbos. Daarnaast komen soorten voor als geelgors, de veldleeuwerik en torenvalk, welke aan bosranden en op open plekken in het bos aangetroffen worden.

Op het golfbaanterrein zelf zijn de volgende soorten als broedvogel waargenomen: wilde eend, buizerd, waterhoen, holenduif, houtduif, tortelduif, grote bonte specht, boerenzwaluw, witte kwikstaart, winterkoning, heggemus, roodborst, gekraagde roodstaart, merel, grote lijster, grasmus, zwartkop, fitis, goudhaantje, staartmees, glanskopmees, pimpelmees, koolmees, boomklever, boomkruiper, vlaamse gaai, zwarte kraai, spreeuw, vink, groenling, kneu, goudvink, geelgors, zanglijster, braamsluiper, tuinfluitier en de tjiftjaf.

Daarnaast zijn waarschijnlijk ook broedparen van bosuil, ransuil en wellicht ook torenvalk vaste gasten van het terrein.

Graslanden

Niet als broedvogels, maar regelmatig gebruikmakend van de golfbaanterreinen (bijvoorbeeld om te foerageren), kunnen worden genoemd:

blauwe reiger	overblijvend
wespendief	broedseizoen
havik	broedseizoen
sperwer	broedseizoen / tijdens trek
torenvalk	overblijvend
houtsnip	wintergast
gierzwaluw	broedseizoen
ijsvogel	wintergast
groene specht	overblijvend
graspieper	tijdens trek
gele kwikstaart	tijdens trek
tapuit	tijdens trek
kramsvogel	wintergast
koperwiek	wintergast
klapekster	wintergast
kauw	overblijvend
keep	wintergast
appelvink	broedseizoen

De graslanden binnen het plangebied bieden (broed-)mogelijkheden voor kievit, scholekster, veld- en akkerleeuwerik ed. Overigens is de betekenis van deze gronden in ornithologisch opzicht beperkt.

Das

Zoogdieren

Het Rijk van Nijmegen is één van de belangrijkste leefgebieden van de das in Nederland. Voorwaarden voor het voorkomen van de das zijn ondermeer de aanwezigheid van graslanden en akkers, boomgaarden, bossen, ruigten en lijnvormige elementen. Daarnaast zijn uitwisselingsmogelijkheden tussen verschillende populaties van belang. In algemene zin voldoet het buitengebied van Groesbeek vrij goed aan deze eisen. Dassenburchten komen o.m. voor in het Nederrijk, op de Wolfsberg en de Kiekberg. In het zuidelijk deel van Groesbeek zijn de uitwisselingsmogelijkheden tussen verschillende populaties (ook met het Reichswald) goed; de populatie bij de Duivelsberg leeft echter vrij geïsoleerd. De steenmarter komt voor op de St. Jansberg, in het Reichswald en vooral rond Berg en Dal en Wylerberg.

Op het golfbaanterrein zijn waarnemingen bekend van vos, das, bunzing steenmarter, ree, verwilderde kat, haas, konijn, egel, eekhoorn en diverse muizensoorten, waaronder spitsmuis en veldmuis. Van bunzing en steenmarter wordt vermoed dat deze dieren hier ook een nest hebben. Binnen het plangebied zelf komen in elk geval voor veldmuis, bosmuis, spitsmuis, das, eekhoorn, egel, konijn, mol, ree, steenmarter en vos.

Insecten

Op dit moment zijn binnen en rond het plangebied waarnemingen bekend van algemene soorten als:

- Dagvlindersoorten; klein koolwitje, atalanta, dagpauwoog en koevinkje;
- Sprinkhanen; boomsprinkhaan en bruine sprinkhaan;
- Mieren; rode bosmier.

Vleermuizen

Uit onderzoek is gebleken dat binnen het plangebied een drietal soorten vleermuizen voorkomt. Het gaat daarbij om de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. De genoemde soorten zijn alle beschermd onder de Habitatrichtlijn.

NB

Het plangebied zelf vormt nauwelijks een habitat van enig belang, doch fungeert vooral als foerageergebied voor in de omgeving levende diersoorten. Overigens is op het golfbaanterrein, met het geleidelijk volgroeien van de verschillende vegetatietypen, een duidelijke tendens waarneembaar van een steeds rijker wordende fauna.

3.4. Conclusies

Visueel ruimtelijke waarden

Het landschap is vanwege de grote hoogteverschillen en ruimtelijke variatie in een betrekkelijk klein gebied, uniek voor Nederland.

Het sterk door de geomorfologie bepaalde landschap heeft door de verscheidenheid ook bijzondere ecologische kwaliteiten.

Belangrijke ruimtelijke kenmerken van het plangebied en haar omgeving zijn:

- het besloten karakter van de beboste delen van de stuwwal, de grote hoogteverschillen en de ecologische kwaliteiten;
- het gevarieerde karakter van het gebied rond de Derdebaan met grote hoogteverschillen en afwisseling met beplantingselementen;
- de openheid, de relatief beperkt aanwezige beplanting en bebouwing en het glooiende karakter van het gebied noordelijk van de Derdebaan;

Cultuurhistorische waarden

Afgezien van grote aardkundige waarden zijn in het plangebied, althans op grond van de nu beschikbare informatie, geen grote cultuurhistorische waarden aanwezig, noch te verwachten.

Wel wordt aandacht gevraagd voor de bestaande lange lijnen in het gebied, die worden gevormd door de voormalige hei- en of bosbanen.

Behoud van de herkenbaarheid van deze lijnen, eventueel voorzien van een nieuwe betekenislaag, doet recht aan deze vaak eeuwenoude gegevens.

Ecologische waarden

De verschillende landschapstypen staan niet los van elkaar. Zij hebben duidelijke onderlinge ruimtelijke relaties. De meest kenmerkende ruimtelijke relaties zijn terug te voeren op de aspecten water en fauna. Daarbij is het onderscheid tussen specifiek natte en droge milieus van belang. De stuwwal zelf is een relatief droog gebied, maar herbergt een grote hoeveelheid schoon grondwater. Een deel van dit water stroomt naar de lager gelegen delen (kwelzones). In het dal komen dan ook specifieke levensgemeenschappen (van plant en dier) voor die afhankelijk zijn van de toevoer van schoon grondwater. Een andere kenmerkende ruimtelijke relatie is het verband tussen verblijfsgebieden en foerageergebieden voor de fauna. Deze relatie bestaat met name tussen bosgebieden onderling (dassen) en tussen bosgebieden en meer open landbouwgebieden (roofvogels en dassen). Resumerend kan gesteld worden dat de belangrijkste ruimtelijke kenmerken gevormd worden door het reliëf en de verschillen tussen open en besloten gebieden, het onderscheid in hoog/droog en laag/nat en de relaties tussen levensgemeenschappen, die daarvan afhankelijk zijn.

In en direct rond het plangebied kunnen als opvallende, waardevolle en beschermde soorten worden genoemd:

- Zoogdieren als das, bunzing, steenmarter, eekhoorn, en wild zwijn;
- Vogels als geelgors, boompieper, boomklever en groene specht
- Reptielen als zandhagedis en hazelworm;
- Vleermuizen als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger;
- Opvallende en beschermde plantensoorten zijn de brede wespenorchis en de bosereprijs.

Overigens wordt verwezen naar de resultaten van het ecologisch onderzoek door Bureau Schenkeveld, dd. oktober 2004 en de aanvullende ecologische inventarisatie 2005 (externe bijlagen)

4. BELEID

Het onderstaande geeft nader inzicht in het gevestigde beleid, zoals dat op de verschillende overheidsniveaus is vastgesteld en voorzover relevant voor deze landschapsvisie.

4.1. (Inter-)Nationaal

Vogel- en/of Habitatrichtlijn

Om de Europese biodiversiteit te behouden en te herstellen wordt gestreefd naar de ontwikkeling van een groot Europees netwerk van beschermde natuurgebieden, Natura 2000. Hiervoor zijn onder meer de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) opgesteld. Op basis van deze Europese richtlijnen is Nederland verplicht om beschermde habitats, soorten en hun leefgebieden in stand te houden of te herstellen. Daarvoor worden gebieden aangewezen waar deze soorten en habitats voorkomen.

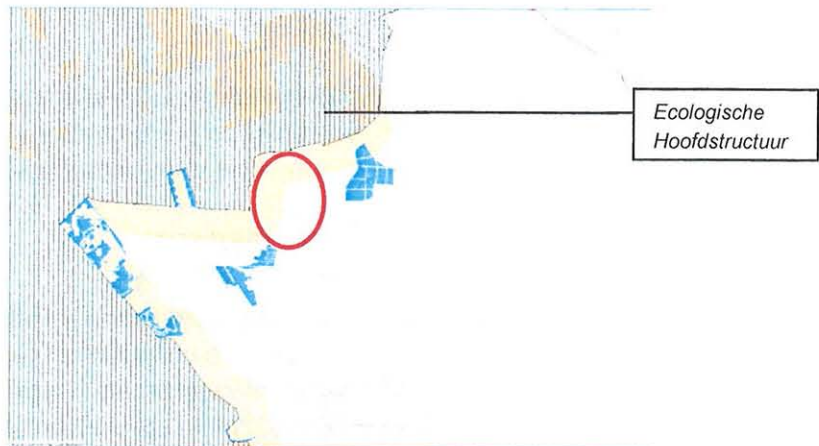
Voor deze aangewezen gebieden, veelal reeds onderdeel uitmakend van de Ecologische Hoofdstructuur, geldt een speciaal beschermingsregime. Bij uitbreiding of verandering van ruimtelijke activiteiten of bij nieuwe ruimtelijke activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden moet er getoetst worden of er significante, negatieve gevolgen zijn te verwachten van de voorgenomen activiteiten op de te beschermen natuurwaarden van de aangewezen gebieden.

Het plangebied is niet gesitueerd in of in de directe nabijheid van een aangewezen Vogelrichtlijn- en of Habitatrichtlijngebied. Onderhavig initiatief zal dan ook niet tot nadelige ecologische effecten leiden voor de aangewezen Vogelrichtlijn- en of Habitatrichtlijngebieden.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Voor de duurzame instandhouding, herstel en ontwikkeling van al deze natuurwaarden is de Ecologische Hoofdstructuur van groot belang. De structuur vormt de basis voor het natuurbeleid. De Ecologische Hoofdstructuur is opgebouwd uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones.

Onderhavig plangebied maakt geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur, maar grenst hier wel aan in het noorden en westen.

Vanwege de landschappelijke inpassing en het extensieve karakter van onderhavig initiatief kan de realisatie hiervan een bijdrage leveren aan de versterking van de omliggende ecologische structuur.

Flora- en Faunawet

Op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn moeten een groot aantal inheemse bedreigde dier- en plantsoorten beschermd worden. Deze soortenbescherming is in Nederland geïmplementeerd in de Flora en Faunawet (april 2002).

Hiertoe zijn met name de volgende verboden van belang:

- verbod om beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- verbod tot beschadigen, vernielen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren;
- verbod tot het verwijderen van beschermde planten van hun groeiplaats.

Van de hierboven genoemde verboden is onder voorwaarden een ontheffing mogelijk. Zo kan de minister van LNV op basis van artikel 75 ontheffing verlenen ten behoeve van een dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige instandhouding van de soort.

Uit basisgegevens van het Natuurloket blijken binnen het kilometerhok van het plangebied een 5-tal zoogdieren en een groot aantal vogelsoorten voor te komen. Overige diergroepen zijn slecht of niet onderzocht. Het Rijk van Nijmegen vormt een belangrijk leefgebied van de das. Herstel en aanleg van kleine landschapselementen, kruidenrijke perceelsranden en overhoekjes is essentieel voor de kwaliteitsverbetering van het actuele en potentiële leefgebied.

Op basis van de gegevens van het natuurloket, de ligging van het plangebied, als onderdeel van de Nijmeegse stuwwal gedeeltelijk

grenzend aan de Ecologische Hoofdstructuur, en de aard van de te verrichten werkzaamheden is een ecologisch onderzoek naar de aanwezige waarden noodzakelijk.

Voor de resultaten van dit onderzoek wordt verwezen naar de externe bijlage "Ecologisch onderzoek, bureau Schenkeveld".

Nota Belvédère

In deze nota is het beleid van de Rijksoverheid geformuleerd over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De nota geeft een visie op de wijze waarop met de cultuurhistorische kwaliteiten van het fysieke leefmilieu in de toekomstige ruimtelijke inrichting van Nederland kan worden omgegaan en geeft aan welke maatregelen daartoe moeten worden getroffen.

Op basis van archeologische, historisch-(steden)bouwkundige en historisch-geografische kenmerken zijn 70 Belvédèregebieden en 105 - steden geselecteerd, waarbij zeldzaamheid, gaafheid en representativiteit selectiecriteria waren. In aanvulling op het algemeen ruimtelijk beleid worden provincies en gemeenten gevraagd om met name voor deze Belvédère gebieden in het kader van streek- en bestemmingsplan een actief cultuurhistorisch ruimtelijk beleid te formuleren. Echter ook in gebieden buiten de aangewezen Belvédère gebieden onderschrijft de nota het belang van het bewust, vroegtijdig en volwaardig betrekken van aanwezige cultuurhistorische kwaliteiten in de ruimtelijke ontwikkeling.

Onderhavig plangebied bevindt zich niet binnen een van de aangewezen Belvédère gebieden.

Structuurschema Groene Ruimte I (1995)

Het structuurschema Groene Ruimte geeft het rijksbeleid weer voor een aantal functies in het landelijk gebied. Het ruimtelijk beleid is gericht op het instandhouden van de voor behoud, herstel en ontwikkeling wezenlijke kenmerken en waarden.

Het doet beleidsuitspraken over land- en tuinbouw, natuur, landschap, openluchtrecreatie, toerisme, bosbouw en visserij. Daarnaast is de ecologische hoofdstructuur in dit plan vastgelegd. Het beleid uit het Structuurschema Groene Ruimte is vertaald in provinciaal natuurbeleid. Voor het plangebied zijn verder in het structuurschema geen specifieke aanduidingen opgenomen.

Waterbeheer in de 21e eeuw

Dit kabinetsstandpunt geeft het Rijksbeleid weer op de aanpak van veiligheid en wateroverlast.

Het betreft een advies over de toekomstige inrichting van het watersysteem in Nederland, inclusief de relatie met de ruimtelijke inrichting. De commissie heeft een aantal aanbevelingen gedaan. De belangrijkste zijn:

- Drietrapsstrategie: overtollig water dient primair te worden opgevangen in het watersysteem waar de wateroverlast optreedt, vervolgens moet voldoende berging worden gezocht en ten slotte kan water worden afgevoerd.
- Watertoets: bij besluitvorming over grootschalige of ingrijpende locatiekeuzen, en in ieder geval binnen RO-procedures, zoals bestemmingsplan- en vrijstellingsprocedures ex artikel 19 (WRO) is de watertoets verplicht. Hiermee worden plannen getoetst op mogelijk negatieve effecten, zoals vermindering van de bescherming tegen overstromingen, toename van de wateroverlast, toename van de bodemdaling, afname van de waterkwaliteit, aantasting van de drinkwatervoorziening en toename van de verdroging van natuurgebieden.
- Stroomgebiedsbenadering: het waterbeleid wordt conform de Europese Kaderrichtlijn per stroomgebied aangestuurd. De 4 nationale stroomgebieden zijn opgedeeld in 17 regionale deelstroomgebieden. Voor elk stroomgebied moet worden vastgesteld aan welke eisen het watersysteem op de lange termijn moet voldoen, middels een stroomgebiedsvisie. Het plangebied valt binnen het stroomgebied van de Rijn en het deelstroomgebied Rivierengebied. Beleid is op lagere overheidsniveaus nader uitgewerkt.

4.2. Provincie

Archeologie

Het beleid met betrekking tot archeologische waarden dient er op gericht te zijn archeologisch belangrijke terreinen zoveel mogelijk te ontzien. In het geval dat dit niet mogelijk is, dient voldoende ruimte te zijn voor het uitvoeren van verantwoord archeologisch onderzoek, zodat de informatie in het deel van het bodemarchief dat verloren gaat, ook verantwoord kan worden vastgelegd

De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) zorgt voor de monumentenkaart en de daarvan afgeleide provinciale Archeologische Monumentenkaart (AMK). AMK geeft gewaardeerde archeologische terreinen weer. Naast de AMK is er een Indicatieve Archeologische Monumentenkaart (IKAW). De IKAW is een kaart waarop de archeologische trefkans (hoog, midden laag en zeer laag) van bepaalde bodems in relatie tot geologie en grondwaterstand zichtbaar is gemaakt.

Uitgangspunt is dat archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen. In geval van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen in gebieden met een hoge of middelhoge verwachtingswaarde voor archeologisch erfgoed dienen de

archeologische waarden door middel van een vooronderzoek in kaart te worden gebracht.

Afhankelijk van de trefkans dient voorafgaand aan het uitvoeren van de bodemingrepen die naar hun aard schadelijk zijn voor archeologische resten, de betreffende grond op de aanwezigheid van archeologische resten te worden gecontroleerd.

Gezien het feit dat uit het vooronderzoek een vindplaats in het gebied is aangetroffen, heeft in juni 2005 door RAAP archeologisch Adviesbureau een waarderend veldonderzoek plaatsgevonden. Daaruit kan worden geconcludeerd dat zich in het onderzoeksgebied een nederzettingsterrein bevindt dat dateert uit de periode Neolithicum tot en met de IJzertijd. De vindplaats, die is gelegen ten zuidwesten van het perceel Derdebaan 10, moet behouden kunnen worden. Dit is mogelijk door geen bodemingrepen uit te voeren die dieper zijn dan de bouwvoor. Voor de hier geprojecteerde delen van de baan is dit evenwel niet noodzakelijk.

Cultuurhistorie

Voor onderhavig plangebied geldt volgens de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Gelderland geen hoge of middelhoge cultuurhistorische waarde.

Streekplan Gelderland 2005

Op 29 juni 2005 is onder het motto "Kansen voor de regio's" het nieuwe streekplan voor de provincie Gelderland, vastgesteld. Centrale doelstelling van het streekplan is de verschillende functies in regionaal verband een zodanige plek te geven dat de ruimtelijke kwaliteiten worden versterkt en er zuinig en zorgvuldig met de ruimte wordt omgegaan.

Ruimtelijke kwaliteit kan worden uitgedrukt in de begrippen "gebruikswaarde", "belevingswaarde" en "toekomstwaarde".

Gebruikswaarde ontstaat bij meervoudig ruimtegebruik, waarbij de functies elkaar bij voorkeur versterken, maar in ieder geval niet hinderen. Belevingswaarde wordt bepaald door ruimtelijke variatie tegen de achtergrond van karakteristieke kenmerken zoals afleesbaarheid van cultuurhistorie. Toekomstwaarde heeft betrekking op milieukwaliteit, duurzaamheid, robuustheid en flexibiliteit in de tijd.

Het plangebied voor de golfbaanuitbreiding is op de beleidskaart in het streekplan aangeduid als "multifunctioneel gebied" met als onderaanduiding "waardevol landschap". Op de compositiekaart voor de regio KAN is het plangebied aangeduid als "landgoederen/coulissenlandschap" met "karakteristieke essen" en op de actiekaart regio KAN als "waardevol landschap". "Multifunctioneel gebied" beslaat een groot deel van de provincie Gelderland. Het omvat steden, dorpen en buurtschappen buiten de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur, waardevolle landschappen en het multifunctionele

platteland. In het provinciaal planologisch beleid wordt op deze gebieden geen expliciete provinciale sturing gericht.

De vitaliteit van de multifunctionele gebieden moet worden bevorderd o.a. door nieuwe economische dragers. "Waardevolle landschap" wordt in het streekplan gedefinieerd als gebied met (inter)nationaal en provinciaal zeldzame of unieke landschapskwaliteiten van visuele, aardkundige en/of cultuurhistorische aard en, in relatie daarmee, bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. De samenhang tussen de verschillende landschapsaspecten ("ensemblewaarde") is groot. Het ruimtelijk beleid voor waardevolle landschappen is behouden en versterken van de landschappelijke kwaliteiten. Bij functieverandering geldt een "ja-mits" benadering: ja een functieverandering is toegestaan mits de kernkwaliteiten van het landschap worden versterkt en in een landschapsontwerp worden uitgewerkt. De kernkwaliteiten worden op provinciaal niveau uitgewerkt en vastgelegd in een (nog op te stellen) uitwerking van het streekplan. In december 2005 is een eerste conceptversie opgesteld. Het plangebied maakt hierin deel uit van deelgebied Open oud cultuurland binnen het Waardevol landschap Stuwwal Nijmegen / Bekken Groesbeek. Kernkwaliteiten van het deelgebied zijn waardevolle open essen, lange zichtlijnen vanuit bekken naar omringende stuwwallen en vanaf stuwwal naar het rivierdal, sterk contrast tussen besloten stuwwal en open bekken. Verwacht wordt dat het uitwerkingsplan medio 2006 wordt vastgesteld.

Voor "Karakteristieke essen" geldt speciale aandacht vanwege de visueellandschappelijke kwaliteiten en de over het algemeen hoge aardkundige, archeologische en historische geografische waarden. Het open karakter moet gehandhaafd blijven.

Het streekplan bevat geen specifiek beleid ten aanzien van golfbanen.

Gelderse Natuurdoelenkaart

Deze kaart is opgesteld in aansluiting op het vernieuwde systeem van subsidiëring van verwerving, inrichting en beheer tbv natuur en landschap, waarin natuurdoelen meer centraal staan.

De natuurdoelenkaart (vastgesteld door GS in 2000) geeft de provinciale ambities weer wat betreft kwaliteit en kwantiteit van natuur en landschap in Gelderland op de lange termijn (ca 20 jaar). De Gelderse Natuurdoelenkaart is uitgewerkt in een Gebiedsplan Natuur en Landschap, waarvoor de provincie in een vijftal deelgebieden is onderverdeeld.

Het aan het plangebied grenzende bosgebied is aangeduid met het natuurdoeltype 'multifunctioneel bos'.

Gebiedsplan natuur en landschap Rivierenland

In het gebiedsplan wordt het beleid geschetst op het gebied van natuur, bos en landschap voor de komende 15 tot 20 jaar, dat reeds eerder was vastgelegd in de Gelderse Natuurdoelenkaart.

Hierbij gaat het onder andere over de ligging van de Ecologische Hoofdstructuur, over Grote (natuur)Eenheden, over (natuur)Parels en over het behouden en versterken van het leefgebied van bijzondere soorten.

Daarnaast vormt het plan een richtlijn voor de uitvoering en aansturing van de subsidieregelingen van het Programma Beheer. In het gebiedsplan wordt aangegeven welke natuur-, bos- en landschapsdoelen GS willen realiseren met de inzet van de de Subsidieregelingen Agrarisch Natuurbeheer (SAN) en Natuurbeheer (SN). Het plan geeft aan welke mogelijkheden de subsidieregelingen) aan grondgebruikers bieden voor het realiseren van natuur- en landschapsdoelen.

Het plangebied is aangeduid als zoekgebied landschapsbeheer, agrarisch natuurbeheer en kleinschalige natuurontwikkeling. Er wordt hier gestreefd naar een droog bosontginningslandschap en de ontwikkeling van een kruidenrijke perceelsranden.

Voor een inhoudelijk overzicht van de overige provinciale en regionale beleidskaders en de betekenis hiervan voor de golfbaanuitbreiding wordt verwezen naar de Milieu Effect Rapportage en de Ruimtelijke onderbouwing.

4.3. Gemeente

Bestemmingsplan Buitengebied

De gronden binnen het plangebied zijn bestemd als "agrarisch gebied met landschappelijke, ecologische en recreatieve potentie". Het beleid is hier gericht op behoud van de aanwezige landbouw, de ontwikkeling van landbouw op bedrijfsniveau en het beschermen van de ecologische, landschappelijke en recreatieve waarden. Hier moeten de belangen van een duurzame landbouw en die van natuur, landschap en recreatie dus als nevenschikt worden beschouwd. Deze waarden zijn via een aanlegvergunningstelsel beschermd tegen allerlei ingrepen, zoals het vergraven en egaliseren van het maaiveld, het verharderen van onverharde wegen, het vellen van houtopstanden, ed.

Langs de zuidelijke berm van de Derdebaan is, tussen Villa Koekoek en het agrarisch bedrijf op nummer 10, een waardevolle steilrand aangegeven. Hier is bovendien het aanbrengen van verhardingen en/of ondergrondse leidingen niet zonder vrijstelling van het College van B&W mogelijk.

Villa Koekoek is als burgerwoning bestemd, terwijl de hierachter aanwezige schuur onder het overgangsrecht valt (wegbestemd). Het agrarisch bedrijf aan de Derdebaan 10 is als zodanig bestemd en geregeld middels een zgn. verbaal bouwblok.

De omliggende bospercelen zijn bestemd als "bos- en natuurgebied".

Landschapsbeleidsplan

Het gemeentelijk landschapsbeleidsplan dateert van 1997, sluit niet meer geheel aan bij de huidige visie op het landschap en is overigens niet meer operationeel. Het landschapsbeleid is inmiddels vastgelegd in het intergemeentelijk Regionaal Landschapsonwikkelingsplan.

Regionaal landschapsonwikkelingsplan

Op initiatief van de gemeenten Groesbeek, Millingen a/d Rijn en Ubbergen is een regionaal landschapsonwikkelingsplan opgesteld. De aanbevelingen voor het plangebied en haar directe omgeving kan als volgt worden samengevat:

- Voorkom verdere ecologische versnippering door allerlei dichte en hoge rasters en hekwerken. Voorzie in faunapassages (kleinwildtunnels) onder wegen als de Zevenheuvelenweg, Groesbeekseweg/Nijmeegse Baan, Wijlterbaan, ed.
- Streef naar behoud en herstel van zichtlijnen vanaf de hogere terreindelen naar o.m. het bekken van Groesbeek.
- Vergroot de toegankelijkheid van het gebied voor recreanten door instandhouding en, plaatselijk, realisering van verbindingen (voor de omgeving van het plangebied betreft het de realisering van enkele oost-west verbindingen ter hoogte van de Vlierenberg, hetgeen voor dit plan verder geen gevolgen heeft). En vervolgens:
 - Versterk de ecologische structuur door het koppelen van beplantingselementen aan deze paden. Tevens kan zo worden bijgedragen aan vermindering van de erosiegevoeligheid van de bodem.

Wandelpadenplan Groesbeek

De gemeente Groesbeek streeft naar behoud en ontwikkeling van een netwerk aan recreatieve veelal onverharde wandelpaden. Dit plan analyseert de bestaande mogelijkheden en doet aanbevelingen voor optimalisatie. De onverharde weg over het noordelijk deel van het plangebied is in dit plan opgenomen als wandelroute, die het Nederrijck, verbindt met het bosgebied rond Vlierenberg en de But.

Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan

In dit plan uit 1987 wordt onder meer aangegeven dat de golfbaan voor Groesbeek een belangrijke stempel drukt op, en van groot belang is voor het "toeristisch recreatief product" Groesbeek. In het plan wordt de aanbeveling gedaan om de baan vooral ook in te zetten voor:

- Aanbieden van golfcursussen of stages;
- Organiseren van een of meerdaagse golfevenementen;
- Betrekken van het bedrijfsleven bij evenementen en toernooien.

Dit alles met als doel de golfsport, die men ook toen al een duidelijk ontwikkelingsperspectief toedichtte, te betrekken in de toeristisch recreatieve ontwikkeling van Groesbeek.

De aanleg en de latere uitbreidingen van de baan hebben tot dusver dus altijd uitstekend gepast in deze gemeentelijke beleidsvisie.

Bestemmingsplannen t.b.v. uitbreiding Golfbaan

Reeds enkele malen heeft de golfbaan een uitbreiding ondergaan, waarvoor inmiddels meerdere bestemmingsplannen gelden.

Het gaat hierbij om plannen, die de desbetreffende uitbreiding onderbouwen, regelen en (landschappelijk relevant!) waarbij telkens een regeling is opgenomen, die toeziet op bescherming van de geomorfologie. In al deze bestemmingsplannen is namelijk geregeld, dat terreinmodellering (vergraving, egalisering en ophoging) mogelijk is tot een maximum van 1.00 meter boven of beneden maaiveld.

5. LANDSCHAPSVISIE

De centrale doelstelling en ambitie bij de uitbreiding van de golfbaan is al eerder vermeld:

"het zodanig inpassen van de golfbaan in het waardevolle en voor Nederland tamelijk bijzondere stuwwallandschap, dat de baan integraal onderdeel gaat uitmaken van de landschappelijke context".

De karakteristiek van het landschappelijk kader wordt voornamelijk bepaald door het contrast tussen de zachtglooiende open stuwwal-hellingen, de massieve boscomplexen en het vrijwel orthogonale raster, dat door het ontsluitingspatroon wordt gevormd. Door, waar mogelijk, een ruimtelijk accent te geven aan dit raster, bijvoorbeeld door het aanbrengen van transparante lijnvormige beplantingen, ontstaat een zekere ruimtegeleding zonder de prachtige vergezichten aan te tasten. Binnen de kaders van dit raster kan een golfbaaninrichting worden bereikt, die als toevoeging aan het landschap kan worden gezien. Dit in tegenstelling tot een inrichting, die zich isoleert van de omgeving en zo een deel van het landschap opsoupeert. De landschapsvisie is dan ook opgebouwd rond onderstaande kernpunten:

- Geen hoge afschermdende beplanting over grote lengten rond de golfbaan; Het in te richten terrein blijft ruimtelijk deel uitmaken van het grotere geheel. Vegetatiestructuren en reliëf houden een duidelijk relatie met die in de omgeving. Zicht vanaf de baan op de omgeving en andersom bepalen het Groesbeekse karakter van deze golfbaan.
- Geen aantasting van het macroreliëf;
Zoveel mogelijk behoud en plaatselijk eventueel herstel van kenmerkende geomorfologische waarden maakt, dat het golfbaanterrein duidelijk onderdeel blijft uitmaken van het heuvellandschap. Voor de aanleg van de golfholes is een lichte modellering van het terrein mogelijk, mits aangepast aan het bestaande hoogtelijnenpatroon.
- Accentueren rasterpatroon;
Het herstel en zomogelijk het ruimtelijk ondersteunen van het rastervormig patroon van hei- en bosbanen draagt bij aan de kenmerkende typologie van dit landschap. Benutting van deze elementen, zowel binnen de golfbaan als erbuiten geeft het landschap een zekere meetbaarheid. Ook ontstaat zo een sterker contrastwerking tussen het "organisch" gevormde natuurlijk grondpatroon en de "rationeel" aangebrachte antropogene structuren.
- Herkenbaar maken van relictten;
Door die elementen, die in de loop der tijden verloren zijn gegaan, opnieuw zichtbaar te maken, of een nieuwe betekenis te geven, kan het "blanco" beeld van de huidige graslandpercelen wellicht opnieuw historische lading krijgen. Bovendien bieden relictten, zoals de voormalige toegangslaan vanaf de Derdebaan naar huize Rhaetia, een prachtige inspiratiebron voor het concrete ontwerp.

ingang dassenburcht

- **Uitbuiten uitzichtmogelijkheden;**
Het plangebied zal het hoogste deel van de golfbaan gaan vormen. Vanaf de hogere delen is een groot deel van de omgeving te overzien. Het aanbrengen van beplantingselementen zal zodanig moeten gebeuren, dat de vergezichten optimaal tot hun recht komen. Afscherming en beeldmanipulatie zijn daarbij op zichzelf legitiem, als het insceneren van de ruimtevormende elementen maar mede gericht is op het "spelen" met de panorama's.
- **Behouden plangebied als habitat van tal van diersoorten;**
Het plangebied is als habitat en foerageergebied voor tal van diersoorten belangrijk. Deze geschiktheid dient te worden behouden en versterkt. Het accent ligt hier bij de das als meest belangrijke doelsoort.

De landschapsvisie is vertaald in een ruimtelijk plan, waarin zowel het ontwerp voor de golfbaan (uitbreiding) als de landschappelijke wensen met betrekking tot een goede ruimtelijke inpassing zijn geïntegreerd. Bijgaande kaart toont hoe de inrichting van dit deel van de golfbaan inspeelt op bovengenoemde kernpunten. Hieronder wordt een bondige toelichting gegeven op de belangrijkste aspecten.

5.1. Holes

vlechthagen

Het plangebied wordt grotendeels toegedeeld aan golfholes, welke in een samenhangend patroon zijn opgenomen in een uitgebreid stelsel van vlechthagen, waarin een aantal boomvormers kunnen uitgroeien. Hier wordt door een aangepast beheer ruimte geboden aan natuurlijke ontwikkelingen.

De holes zijn opgebouwd uit zogenoemde fairway's, waarin tee's, greens, en bunkers zijn opgenomen.

Op de fairways vindt een matig intensief beheer plaats, terwijl de greens een zeer intensief beheer vragen.

Buiten de fairways is sprake van een ruige kruidenvegetatie; de rough's, waarin ook plaatselijk bunkers en waste-bunkers voorkomen. Deze laatste worden gevormd door grove zand- en grindbanken, waarop zich incidenteel vegetatie ontwikkelt. In ruimtelijk opzicht worden de holes van elkaar gescheiden door vlechthagen waarin zich enkele bomen kunnen ontwikkelen en welke naar het ruimtelijk beeld van kleinschalige weidelandjes verwijzen. De eerste twee hagen langs de Zevenheuvelenweg zullen niet hoger worden dan 1 meter, terwijl de overige hagen niet hoger zullen worden dan het hoogste punt in het terrein, zodat vanuit de auto de openheid van het gebied behouden blijft.

houtwal met overstaanders

5.2. Voorzieningen

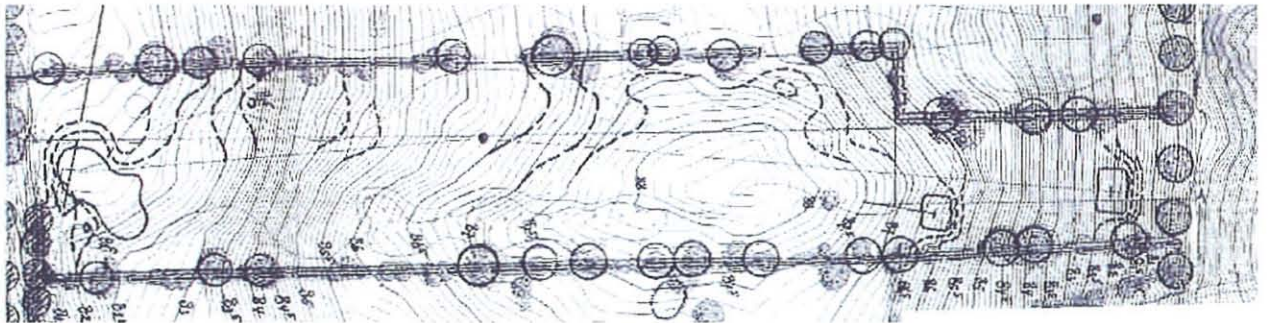
Tussen de verschillende holes wordt een informeel padenstelsel aangebracht, waarmee de routing over het terrein wordt bepaald en de betredingsgraad op het overige terrein kan worden beperkt.

Plaatselijk wordt op kleinschalige wijze in schuilgelegenheid voorzien; het gaat daarbij om enkele verspreid gelegen schuilhutten. Gedacht wordt aan twee schuilhutten van elk maximaal 20 m². Eén in het noordelijk en één in het zuidelijk gelegen deel van het plangebied.

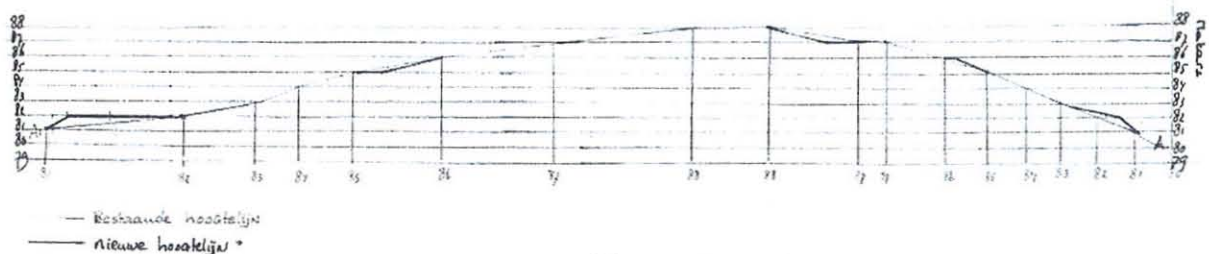
Het ligt in de bedoeling van de initiatiefnemer om de bebouwing van de boerderij aan de Derdebaan 10 een functie te geven als werktuigloods(en) en eventueel (op termijn) een woning voor de greenkeeper. Uitgangspunt is een functie die past binnen de mogelijkheden van de op dat moment actuele stankwetgeving in verband met de geurhindercontour rond het agrarische bedrijf Derdebaan 12. Wellicht kan één van de geplande schuilhutten worden gerealiseerd op of nabij het erf van Derdebaan 10.

De scheiding tussen de golfbaan en de omgeving (o.m. openbare wegen en paden) zal bestaan, óf uit vlechthagen (Zevenheuvelenweg) óf uit een eenvoudige terreinafscheiding, bestaande uit gekloofde of rondhouten palen, voorzien van een enkele, of dubbele (gladde) draad.

5.3. Reliëf

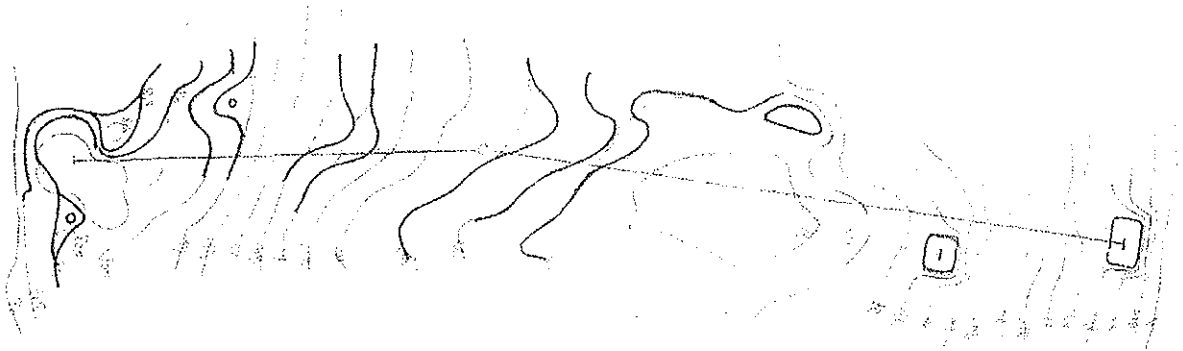

Aan de hand van de meest reliëfrijke nieuwe hole is zichtbaar dat de aanpassing van de bestaande hoogtelijnen maar zeer gering is.

Hole 7B lengte doorsnede

In de lengte doorsnede is te zien hoe slechts ter plaatse van de afslagen en van de green enige ophogingen nodig zijn.

Dit is nogmaals vereenvoudigd te zien op een hoogtecijferkaart van deze hole.

Bij de inrichting van de golfbaan is behoud van het bestaande waardevolle reliëf uitgangspunt. Dit is volledig in overeenstemming met de belangen van de golfsport; de baan dient nl. optimaal gebruik te maken van de specifieke terreineigenschappen. Een beperkte modellering van het terrein zal echter worden toegestaan, waarbij de maximale afgraving/ophoging ter plaatse van de greens, de tees en de bunkers 1 meter zal bedragen en op de rest van het terrein maximaal 0,5 meter (dit geldt niet voor hole 6B in het droogdal, waarbij geen modellering plaatsvindt). De steilheid van de ophogingen en afgravingen zal buiten de bunkers in principe maximaal 25 graden bedragen en voor hole 7B zelfs minder dan 20 graden. Waar nodig vindt herstel van de oorspronkelijke, maar door veelvuldig ploegen genivelleerde glooiingen plaats. Dit is met name in het noordelijk deel van het plangebied aan de orde, waar links en rechts van het onverharde pad een groot verschil in de geomorfologische waarde is ontstaan. Herstel vindt overigens uitsluitend plaats ten zuiden van het pad.

5.4. Bestaande landschapselementen

De bestaande landschapselementen worden zoveel mogelijk ingepast in het ruimtelijk ontwerp. Weg- en erfbeplantingen vallen niet onder het eigendom van de golfbaan en blijven uiteraard gespaard. Zomogelijk wordt aanwezige erfbeplanting op direct aanliggende terreinen van de golfbaan aangevuld (rond Villa Koekoek).

Boselementen en -randen, zoals reeds aanwezig op de terreinen van de bestaande golfbaan, of daarbuiten dragen sterk bij aan de waardevolle karakteristiek van de baan en worden vanzelfsprekend gehandhaafd en beschermd tegen overmatige betreding. De bestaande beplantingen en vegetaties worden bovendien beschouwd als broedplaatsen, van waaruit

zich de natuurontwikkelingsprocessen op de nieuwe golfbaan moeten gaan voltrekken.

5.5. Vegetatiepatroon

De potentieel natuurlijke vegetatie (PNV) vormt de natuurlijke climaxvegetatie in het eindstadium van de successie. Deze bestaat hier uit bossen van droge en voedselarme gronden; het eiken-berkenbos. Deze bossen vertonen idealiter een meerjarige opbouw en zijn zowel verticaal als horizontaal gestructureerd. Horizontaal moet er een overgang zijn van de boskern, via mantelvegetatie naar zoom. De verticale structuur vertoont, boven de zogenoemde moslaag, een opbouw uit tenminste de volgende lagen:

Kruidlaag

Waarin o.m. adelaarsvaren, bochtige smele, pijpestrootje, blauwe bosbes, struikheide.

Struiklaag

Waarin o.m. braam, wilde appel, hazelaar, kardinaalsmuts, krentenboompje, lijsterbes, bergvlier, mispel, vuilboom, kamperfoelie, hulst, sporkehout, brem.

Boomlaag

Waarin o.m. ruwe berk, zomereik, wintereik, haagbeuk, acacia, bergesdoorn, grove den, lariks, douglas, fijnspar.

5.6. Omgeving voor de das

das

Een belangrijke doelstelling bij de opzet van het landschapsplan is om het plangebied tevens interessant te maken voor de das als kensoort. De das is een alleseter en eet zowel kleine dieren als groenvoer en heeft graag greppels en lijnvormige beplantingselementen om zich onopvallend te verplaatsen. Om die reden is een patroon van vlechthagen ontworpen, waarvan de samenstelling mede is afgestemd op foeragerende dassen. Soms zijn deze vlechthagen gecombineerd met een grondwal waarlangs een greppel ligt, zodat de das voldoende dekking vindt op zijn fourage tochten. Door dit rastervormig patroon van vlechthagen blijven er tevens grote oppervlakten aan grasland over die door de das ook op prijs worden gesteld.

Ten behoeve van het menu van de das kan bij de vlechthagen of houtwallen aan de volgende beplantingskeuze worden gedacht: Wilde appel, wilde kers, eik, beuk, hazelaar, tamme kastanje, meidoorn, sleedoorn, vlier, braam en bessensoorten. Daarnaast voedt de das zich met maïs, haver, knollen, gras en paddestoelen. Bovendien staan de volgende dieren op het menu van de das: Wormen, slakken, kevers, larven, amfibieën, jonge konijnen, muizen, mollen, egels en wespen.

vlechthaag

houtwal

Een jonge vlechthaag van Das en Boom in Berg en Dal

tuunwal van graszoden

5.7. Beplantingssortiment

Op grond van de samenstelling van de bossen en bospercelen op en rond de golfbaan, zullen ook andere, nieuwe beplantingselementen worden ontwikkeld. Het aanvullend toe te passen beplantingssortiment wordt daarbij zoveel mogelijk aangepast aan de potentieel natuurlijke vegetatie (PNV) op deze locatie. Tevens wordt aangesloten bij de beplantingssortimenten die toebehoren aan de voor de das gewenste beplantingen en wordt aangesloten bij de beplantingssortimenten, zoals die zijn toegepast op de bestaande golfbaan. Het gaat daarbij om de volgende elementen:

Boomrijen en lanen

Zomereik, beuk, valse acacia, linde.

Solitair en boomgroepen

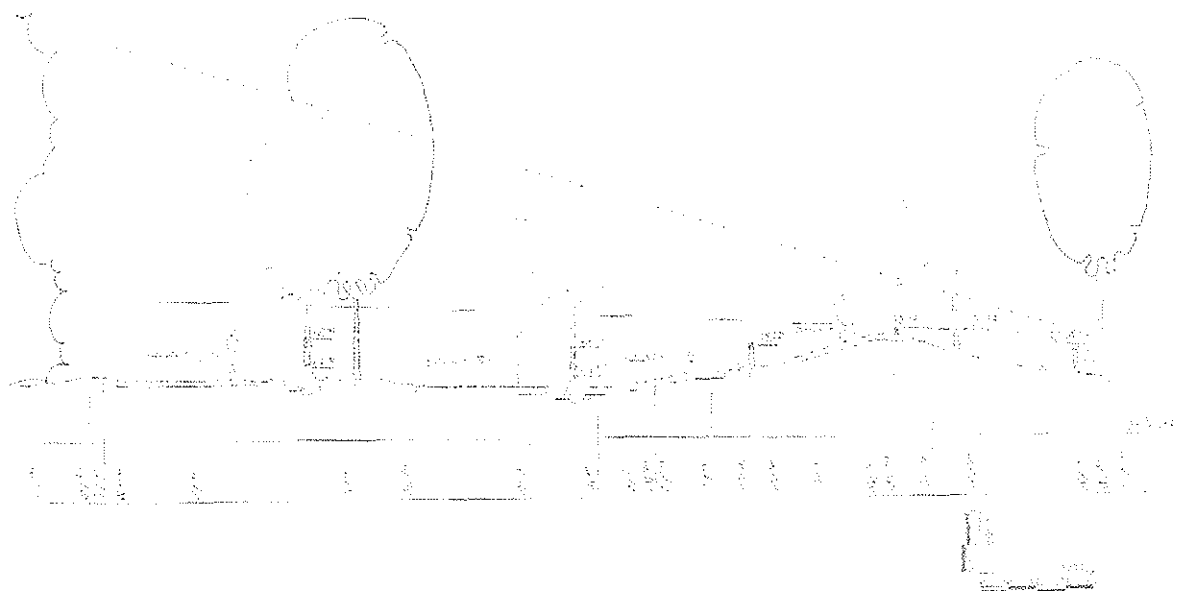
Zomereik, wintereik, beuk, ruwe berk, valse acacia, grove den.

Vlechthagen

Wilde appel, wilde kers, eik, beuk, hazelaar, tamme kastanje, meidoorn, sleedoorn, braam, gras

Overigens zal veel ruimte worden geboden aan spontane ontwikkelingen. Vooral de kruiden zullen een ongestoorde ontwikkeling moeten kunnen doormaken, om vanaf pioniersstadium, via opeenvolgende successiestadia tot een evenwichtige en stabiele kruidenvegetatie te kunnen komen. Het beheer wordt afgestemd op het gewenste eindbeeld. Boomvormende beplantingen zullen worden aangeplant. De vlechthagen, deels aangeplant met struweelsoorten, worden successievelijk tot stand gebracht. Gezocht zal worden naar een goede balans tussen vrije ontwikkeling en (vlecht- en snoei-) beheer. De grondwal wordt opgeworpen van ter plaatse gewonnen materiaal, zodat een samenspel ontstaat tussen een wal en een geul. Deze combinatie biedt ruimte aan allerlei natuurlijke processen. Een alternatief, dat plaatselijk ook kan worden toegepast is de tuunwal. De tuunwal, of zodenbank is een van grasplaggen opgebouwde grondwal. De strook waaruit de plaggen zijn gewonnen vormt dan een ondiepe greppel die de das kan gebruiken als route en foeragegebied.

5.8. Relatie golfbaan tot

DWARSDOORSNEDE UITBREIDING
GOLFBAAN HET RIJK VAN NIJMEGEN
ZEVENHEUVELENWEG TE GROESBEEK

LANDSCHAPSWISIE
DE RIJK VAN NIJMEGEN
LANDSCHAPSWISIE
PROF. DR. J. H. M. VAN DER
WALDE

Openbare wegen

Het uitzicht over het gebied vanaf de Zevenheuvelenweg blijft intact, zij het dat het draadhek wordt vervangen door een vlechthaag van 1 meter hoogte, zodat hier door weggebruikers overheen kan worden gekeken.

Vanaf de Derdebaan, die een lange lijn door het landschap vormt, is een fraai overzicht mogelijk over het landschap van de golfbaan. Een ijle boombeplanting accentueert deze weg, maar een harde ruimtelijke afscherming op ooghoogte wordt achterwege gelaten. Een ruime afstand tussen hole's en openbare weg garandeert voldoende veiligheid en privacy. Ook de naar binnen gerichte slagrichting op de tee's draagt hiertoe bij.

Het onverharde pad in het noordelijk deel van de uitbreiding vormt ook zo'n lijn in het landschap, die met een transparant boomscherm wordt geaccentueerd. Het openbare gebruik ervan wordt gehandhaafd en biedt de wandelaar zo een verrassend intermezzo op zijn tocht door het landschap.

Villa Koekoek

Het woonhuis villa Koekoek wordt zodanig ingepast in het plan, dat de woonkwaliteit optimaal wordt beschermd. Afscherming met beplantingscoulissen vindt plaats waar de bewoners dit wenselijk achten en waardevolle doorzichten worden gespaard. Een sterk ontwikkelde erfbepanting zorgt voor een optimale afscherming van de achterzijde van het huisperceel. Op het aanliggende golfbaanterrein zal plaatselijk aanvullende beplanting extra dekking geven aan het erbinnen gelegen erf.

Canadese erebegraafplaats

De entreepartij van de Canadese erebegraafplaats vraagt een bijzondere zorg waar het gaat om beperking van invloeden.

Ter hoogte van de begraafplaats wordt aan de oostzijde van de golfbaan een semi-agrarische sfeer opgeroepen door de aanleg van een langgerekt graslandperceel. Dit perceel wordt rondom voorzien van vlechthagen en kan als paardenweide, of schapenweide dienen. Op deze wijze ontstaat een neutrale bufferzone tussen begraafplaats en golfbaan, die voldoende garanties biedt voor handhaving van de serene rust rond de erebegraafplaats.

Bronvermelding:

- Gemeente Groesbeek Bestemmingsplan Buitengebied; Pouderoyen Compagnons januari 2000;
- Gemeente Groesbeek Bestemmingsplan Golfbaan; Pouderoyen Compagnons;
- Gemeente Groesbeek Toeristisch Recreatieve Ontwikkelingen in Groesbeek KU Nijmegen 1987;
- Gemeente Groesbeek Wandelpadenplan Groesbeek; Centaurea november 2003;
- Notitie m.b.t. de voorgenomen uitbreiding van de golfbaan Het Rijk van Nijmegen; Buro Voogt BV maart 1990;
- Inventarisatie fauna 2004 Golfbaan "Het Rijk van Nijmegen"; Freek Snel augustus 2004
- Regionaal Landschapsontwikkelingsplan voor de gemeenten Groesbeek, Millingen a/d Rijn, Ubbergen; Bureau Schokland en Bureau Hemmen;
- Ecologisch onderzoek Golfbaan 'Het Rijk van Nijmegen'; Bureau Schenkeveld oktober 2004.
- Nederland weer mooi, Stichting Nederlands cultuurlandschap / ANWB, 2005